

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 378.147:005.336.2(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17060122>

**Аналіз передових підходів до навчання soft skills у контексті
реформування вищої освіти України**

Протас Оксана Любомирівна,

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-4176-8353>

Форостюк Інна Вадимівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-8691-3203>

Дещенко Олександр Миколайович,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, м. Глухів, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-5453-5575>

Прийнято: 26.08.2025 | Опубліковано: 05.09.2205

Анотація: Мета дослідження полягає в аналізі сучасних підходів до формування та розвитку soft skills (м'яких навичок) у здобувачів закладів вищої освіти України в умовах освітніх реформ. У роботі розглянуто основні

методики та інноваційні практики, що застосовуються в українській вищій освіті, зокрема інтерактивні технології, проєктне та змішане навчання, коучинг і менторинг, використання EdTech-рішень, peer-to-peer формат, робота в міждисциплінарних командах і service learning. Акцентовано на значенні розвитку навичок критичного мислення, комунікації, командної роботи, лідерства та креативності для підготовки конкурентоспроможних фахівців. З'ясовано, що ефективне формування soft skills можливе лише за умови інтеграції традиційних та інноваційних освітніх технологій, активної співпраці закладів освіти з роботодавцями та орієнтації на особистісний розвиток здобувача. Під час дослідження застосовано комплекс **методів** наукового аналізу. Зокрема, теоретичний аналіз та **узагальнення** сучасних наукових праць і нормативних документів у галузі освіти для з'ясування сутності та ролі soft skills у професійній підготовці здобувачів вищої освіти. Метод систематизації та класифікації дав можливість структурувати передові освітні технології. Крім того, застосовано прогностичний підхід для визначення перспективних напрямів розвитку soft skills у контексті реформування вищої освіти України. **Результати** дослідження дали змогу виокремити найефективніші підходи до розвитку критичного мислення, комунікації та лідерства, що лежать в основі формування soft skills. Водночас визначено проблеми, пов'язані з недостатньою методичною базою та відсутністю практичного досвіду викладачів у застосуванні інноваційних методів. **Висновки** підтверджують, що розвиток soft skills є важливим чинником модернізації вищої освіти України та її наближення до європейських стандартів. Для підвищення результативності цього процесу необхідно вдосконалювати методичну базу, готувати викладачів до застосування інноваційних технологій та розширювати співпрацю між закладами освіти й роботодавцями.

Ключові слова: освітні реформи, інноваційні методики, професійна підготовка, компетентності, soft skills.

Analysis of advanced approaches to soft skills training in the context of reforming higher education in Ukraine

Oksana Protas,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work of the Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-4176-8353>

Inna Forostiuk,

Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages for Professional Purposes of the National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8691-3203>

Oleksandr Deshchenko,

Candidate of Pedagogic Sciences, Senior Lecturer of the Department of Technological and Professional Education of the Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko, Glukhiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5453-5575>

***Abstract:** The purpose of the study is to analyze modern approaches to the formation and development of soft skills in applicants to higher education institutions in Ukraine in the context of educational reforms. The work analyzes key methods and innovative practices used in global and national educational practice, in particular interactive technologies, project-based learning, blended learning, coaching, mentoring, Edtech, peer-to-peer learning, interdisciplinary work, and*

*service learning. The importance of developing critical thinking, communication, teamwork, leadership and creativity skills for training competitive specialists is determined. Particular attention is paid to the compliance of the implemented approaches with European standards and labor market requirements. It has been established that the effective formation of soft skills is possible only with the integration of traditional and innovative educational technologies, active cooperation between educational institutions and employers, and an orientation towards the personal development of the student. In the process of writing the study, a set of **methods** of scientific analysis was used. In particular, theoretical analysis and generalization of modern scientific works and regulatory documents in the field of education were applied in order to clarify the essence and role of soft skills in the professional training of higher education applicants. The method of systematization and classification made it possible to structure advanced educational technologies. In addition, a prognostic approach was used to determine promising areas of development of soft skills in the context of reforming higher education in Ukraine. **The results** of the study helped to identify the most effective approaches that promote the development of critical thinking, communication, and leadership. At the same time, problems associated with an insufficient methodological base and a lack of practical experience of teachers in applying innovative methods were identified. **The conclusions** confirm that the development of soft skills is a key factor in the modernization of higher education in Ukraine. To increase the effectiveness of this process, it is necessary to improve the methodological base, ensure the training of teachers in the use of innovative technologies, and expand cooperation between educational institutions and employers.*

Keywords: *educational reforms, innovative methods, professional training, competencies, soft skills.*

Постановка проблеми. В умовах динамічних змін глобального ринку праці та трансформації системи вищої освіти в Україні актуалізується потреба у фахівцях, здатних швидко адаптуватися до нових викликів, критично мислити, ефективно комунікувати та працювати в команді. Проте традиційна освітня модель, орієнтована переважно на засвоєння академічних знань і формування *hard skills* (жорстких навичок), не забезпечує належного розвитку цих компетентностей, що знижує конкурентоспроможність випускників на національному й міжнародному ринках праці.

Зростання ролі *soft skills* пояснюється низкою чинників. Зокрема, сучасний ринок праці характеризується високою динамікою вимог до професійної діяльності та очікує від молодих спеціалістів готовності до гнучкої адаптації. Глобалізаційні процеси посилюють конкуренцію й потребують міжкультурної комунікації, лідерських і підприємницьких якостей. Цифровізація суспільства вимагає вміння працювати в багаторівневих середовищах та ефективно розв'язувати комплексні завдання.

Водночас система вищої освіти України все ще переважно зорієнтована на професійно-галузеві знання, тоді як формування *soft skills* часто відбувається фрагментарно й не має системного характеру. Це зумовлює суперечності між потребами сучасного ринку праці та рівнем підготовки випускників, що вимагає пошуку нових педагогічних рішень.

Отже, основна проблема – відсутність комплексного та практико-орієнтованого підходу до розвитку *soft skills* у закладах вищої освіти України. Подолання цього дисбалансу можливе завдяки аналізу міжнародного досвіду та впровадженню інноваційних освітніх практик, спрямованих на формування в здобувачів освіти здатності до ефективно професійної реалізації та активної участі в інноваційному розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження підтверджують, що формування *soft skills* є одним із пріоритетних завдань

реформування вищої освіти в Україні. Традиційна освітня парадигма, орієнтована переважно на передачу «жорстких» знань, не відповідає вимогам сучасного ринку праці. Українська вища освіта визнає важливість soft skills і рухається до їхнього впровадження, але для цього потрібні системні зміни, зокрема в методиках викладання та підготовці викладачів.

Питання формування soft skills як елемента якісної підготовки здобувачів медичних ЗВО в сучасних умовах розглядає І. Чухно [1]. Концептуальні підходи до визначення soft skills у сучасних моделях управлінської компетентності аналізує Г. Черушева [2]. Розвиток soft skills у контексті сталого розвитку освіти досліджують Д. Левіт та Т. Євтухова [3]. Проблематику формування та розвитку soft skills і компетентностей здобувачів у процесі навчання у закладах вищої освіти як чинника підготовки до професійної діяльності вивчають А. Шелякіна, О. Торосян [4] та О. Філоненко [5].

Специфіку формування soft skills у сучасних умовах української освіти виокремлюють І. Муравйова, Я. Мар'яно та А. Осадча [6]. Проблеми формування soft skills у здобувачів під час освітнього процесу в університеті присвячують свою розвідку О. Л. Кірдан, О. П. Кірдан [7]. Питання формування м'яких навичок і компетенцій здобувачів вищої освіти як основи для адаптації майбутніх фахівців розкриває М. Цілина [8].

Формування soft skills у майбутніх менеджерів освіти як чинник підвищення якості освітніх послуг аналізують Ю. Ямполь, С. Поліщук та І. Наместюк [9]. Проблему формування soft skills у здобувачів закладів вищої освіти під час навчання іноземних мов розкриває Г. Корнюш [10]. Досвід застосування кейс-методу впродовж онлайн-викладання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» для здобувачів освіти спеціальності 242 Туризм і рекреація вивчають В. Самойленко та Н. Майборода [11]. Інноваційні практики розвитку soft skills у майбутніх

фахівців з інформаційних систем та технологій упродовж навчання досліджують О. Попадич, В. Кут, І. Лях, Б. Матяшовська та Ю. Маргітич [12].

Аналіз сучасних досліджень засвідчує значний науковий інтерес до проблематики формування soft skills у закладах вищої освіти. Особливий акцент робиться на розвитку та вдосконаленні цих компетентностей у процесі викладання іноземної мови. Так, Т. Книш, В. Панченко та О. Радавська підкреслюють, що вивчення іноземних мов формує здатність здобувачів адаптуватися до різних культурних середовищ. Науковці наголошують, що практична спрямованість занять з іноземних мов сприяє розвитку в здобувачів немовних спеціальностей таких важливих навичок, як креативність, критичне мислення, здатність до прийняття самостійних рішень та ефективна співпраця [13]. Окремо зазначається роль інтерактивних методів навчання, які забезпечують не лише формування мовних компетентностей, а й розвиток soft skills, що мають високу цінність на сучасному ринку праці.

Загалом, аналіз джерел засвідчив, що більшість науковців зосереджують увагу на питанні впровадження soft skills в освітній процес закладів вищої освіти. Попри вагомий науковий доробок окремі аспекти проблеми залишаються малодослідженими й потребують подальшого опрацювання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча soft skills уже визнані важливим аспектом розвитку у вищій освіті України, низка питань потребують більш ґрунтовної уваги. Зокрема, методологічна база є недостатньою через відсутність цілісних підходів до інтеграції soft skills в освітні програми. Крім того, застосування інноваційних освітніх технологій є обмеженим, що вказує на непослідовне застосування методів активного навчання, цифрових інструментів і проєктно-орієнтованих практик. Формування soft skills вимагає нових педагогічних стратегій, однак більшість викладачів і далі зосереджуються на передачі фахових знань, що свідчить про їхню недостатню підготовку. У сучасній системі вищої освіти України

відсутні чіткі критерії та індикатори для вимірювання рівня сформованості soft skills у здобувачів освіти. Слабкий зв'язок між освітніми програмами та реальними потребами ринку праці обмежує можливості здобувачів освіти отримувати практичний досвід розвитку soft skills і вказує на низький рівень співпраці з роботодавцями.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі та системному обґрунтуванні інтеграції провідних світових методик навчання soft skills в українську вищу освіту з урахуванням викликів поточних реформ. Також надано практичні рекомендації для освітніх установ щодо перегляду освітніх програм, упровадження тренінгів для викладачів та налагодження постійної взаємодії з роботодавцями.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз сучасних підходів до формування soft skills та розроблення рекомендацій щодо їхнього впровадження в Україні. У статті визначено низку завдань:

- 1) дослідити актуальність розвитку soft skills з урахуванням сучасного ринку праці, глобалізації та цифровізації;
- 2) проаналізувати проблему недостатньої інтеграції soft skills в освітні програми української системи вищої освіти;
- 3) систематизувати та класифікувати інноваційні методики й технології викладання soft skills, такі як проєктне навчання, кейс-стаді, симуляційні ігри та менторство;
- 4) розробити практичні рекомендації щодо інтеграції цих підходів в освітні програми українських закладів вищої освіти (далі – ЗВО), враховуючи вимоги реформованої освітньої системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті трансформації вищої освіти та швидких змін на ринку праці, що передбачають від фахівців володіння не лише професійними знаннями, а й soft skills, зростає актуальність

ефективних методик їхнього навчання. До soft skills, важливих для успішної кар'єри та особистісного розвитку, належать комунікація, критичне мислення, командна робота та емоційний інтелект.

Коректне визначення поняття soft skills важливе для розуміння соціальних та особистісних компетенцій, необхідних для успішної професійної та соціальної діяльності. Згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 512 від 27 березня 2025 року [14] «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти», компетентність визначено як здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність. Це поняття ґрунтується на динамічній комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей. Зокрема, у документі наголошено на важливості загальних компетентностей (універсальних навичок, що не залежать від конкретної спеціальності). До них належать навички, які вважають soft skills: критичне мислення; робота в команді; міжособистісна взаємодія; лідерство; здатність до навчання впродовж життя; комунікаційні навички.

У Законі України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 1 липня 2014 року термін «компетентність» визначено як здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність. Це поняття ґрунтується на динамічній комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей. Закон України «Про вищу освіту», попри відсутність терміна soft skills, зобов'язує заклади вищої освіти розвивати їх у здобувачів освіти через систему загальних компетентностей, які є невіддільною частиною освітніх стандартів [15].

Дослідниця І. Чухно визначає м'які навички як соціальні, надпрофесійні компетенції, що не залежать від конкретної спеціальності, є універсальними

для всіх професій і забезпечують ефективну взаємодію та високу продуктивність [1, с. 613].

Науковиця Г. Черушева у своєму дослідженні підкреслює, що модель «soft skills» варто розглядати як комплекс універсальних та інваріантних компетентностей, притаманних більшості професій і спеціальностей. Вони спрямовані на розв'язання професійних завдань, підвищують ефективність праці, полегшують командну взаємодію та допомагають досягти стратегічних цілей організації. Крім того, «soft skills» тісно пов'язані з індивідуальними характеристиками особистості та здатні адаптуватися до конкретних виробничих умов [2, с. 133].

На думку Д. Левіта та Т. Євтухової, численні вітчизняні дослідження, які визначають поняття «soft skills», підкреслюють важливість формування комплексних надпрофесійних навичок та особистісних якостей, необхідних для успішної діяльності майбутніх фахівців у різних сферах. Різноманітність термінології – від «м'яких навичок» до «універсальних навичок» – відображає широкий спектр значень цього поняття, що характеризується високим рівнем надпрофесійності та міждисциплінарності. Soft skills охоплюють широкий набір компетенцій – від ефективного спілкування до розв'язання проблем і роботи в команді, – і виходять за межі спеціалізованих професій. Вони є важливими для сталого та всебічного розвитку фахівців, що потребує постійного оновлення методів та підходів у вищій освіті для їхньої інтеграції в освітній процес [3, с. 58].

Учені А. Шелякіна та О. Торосян, спираючись на дослідження К. Коваль, подають розгорнуту класифікацію м'яких навичок, поділяючи їх на основні групи особистісних якостей. До індивідуальних вони відносять уміння ухвалювати рішення та розв'язувати проблеми, чітко формулювати завдання й визначати цілі, мислити позитивно та оптимістично, а також зосереджуватися на остаточному результаті. У сфері комунікативних навичок

акцент робиться на здатності зрозуміло висловлювати думки, підтримувати доброзичливе спілкування та демонструвати гарні манери, ефективно взаємодіяти з різними людьми, організовувати й модерувати дискусії та наради, враховувати різні погляди, надавати аргументовані й своєчасні відповіді, готувати якісні презентації, а також зважати на культурні відмінності під час комунікації. До управлінських навичок належать уміння працювати в команді, об'єднувати й мотивувати колектив, прогнозувати можливі ризики, грамотно планувати діяльність та ефективно розподіляти час [4, с. 273].

Спираючись на дослідження вчених, вважаємо, що *soft skills* – це нетехнічні, міжособистісні навички, що визначають, як людина взаємодіє з іншими, керує собою та розв'язує проблеми. На відміну від жорстких навичок (*hard skills*), які є специфічними для професії й легко вимірюються, *soft skills* універсальні та можуть застосовуватися в різних сферах життя.

Сучасні роботодавці дедалі частіше надають перевагу кандидатам із високим рівнем *soft skills*, адже ці навички сприяють ефективній комунікації в колективі, урегулюванню конфліктів і налагодженню співпраці, адаптації до змін та інновацій, підвищенню продуктивності й залученості працівників.

У сучасних умовах особливої значущості набуває формування в майбутніх фахівців розвиненого емоційного інтелекту. Зокрема, О. Філоненко виокремлює такі його складники, що забезпечують становлення конкурентоспроможного професіонала: *self-comprehension* – емоційне самоусвідомлення, самоствердження та самоактуалізація; *imaginative insight* – емпатійність, відповідальність і здатність до ефективних міжособистісних взаємин; *achievement motivation* – професійні компетентності, прагнення здобути певний соціальний статус і репутацію, формування адекватної самооцінки, мотивація до самореалізації; *communicative learned behavior* – уміння вибудовувати стосунки з оточенням і досягати взаєморозуміння; *stress-*

control – здатність керувати стресовими станами та контролювати імпульсивні реакції [5, с. 101].

Існують два ефективні підходи до розвитку «м'яких» навичок у здобувачів вищої освіти. Один із них – цілеспрямоване навчання, що передбачає запровадження спеціальних курсів у навчальний план. Інший – комплексний підхід, коли ці навички формуються через зміст основних дисциплін, доповнюються неформальною освітою та виховною позааудиторною роботою [6, с. 110].

Одним із важливих складників такого комплексного підходу є застосування технології проєктного навчання. Вона сприяє саморозвитку здобувачів освіти, задовольняє їхні професійні та соціальні потреби й забезпечує формування професійно та соціально значущих навичок. Науковці зазначають, що проєктне навчання ефективно формує soft skills і сприяє розвитку таких якостей, як креативне та критичне мислення, уміння працювати в команді, розвитку комунікаційних навичок і лідерських здібностей, дотримання дедлайнів, адаптації до швидких змін у суспільно-економічному середовищі [7, с. 156]. Крім того, воно допомагає чітко окреслювати особисті та професійні цілі.

Упровадження проєктної діяльності в освітні програми українських ЗВО дає змогу застосовувати теоретичні знання на практиці та розвиває вміння долати виклики. Дослідниця М. Цілина переконана, що ця технологія готує здобувачів освіти до труднощів реального світу та повсякденних викликів [8, с. 158]. Групова робота виховує в здобувачів відчуття єдності та готовності долати майбутні перешкоди, що допомагає досягти кращих результатів як у навчанні, так і в особистому житті.

Лідерські навички є важливим компонентом формування soft skills, оскільки вони забезпечують здатність мотивувати, координувати та навчати інших, сприяючи досягненню високих результатів. У сучасному професійному

та особистісному розвитку ці якості визначають ефективність управління собою та взаємодії з іншими [9]. Справжній лідер не лише координує роботу команди, а й надихає її членів. Він мотивує людей на досягнення високих результатів, створюючи позитивне середовище для розвитку та зростання. Особливо важливою є здатність лідера розуміти потреби й прагнення своєї команди, що дає йому можливість будувати міцні стосунки, засновані на взаєморозумінні та підтримці [9].

Інтерактивні методи, зокрема кейс-метод, є визначальними в освітньому процесі. Наукові дослідження підтверджують його позитивний вплив, оскільки він сприяє активній взаємодії учасників освітнього процесу: поглиблює знання та навички здобувачів освіти, розвиває їхні творчі й практичні здібності та допомагає знайти найефективніші рішення [16, с. 76]. Крім того, цей метод сприяє швидкій реакції на зміни та спонукає брати на себе відповідальність в умовах невизначеності. Високу ефективність кейс-методу й методу проєктів у формуванні soft skills підкреслює й Г. Корнюш [10, с. 105]. Цей метод передбачає виконання інтерактивних завдань, зокрема пошук і систематизацію матеріалів, визначення проблеми та обговорення можливих шляхів її розв'язання, розгляд способів представлення результатів, аналіз отриманої інформації, а також презентацію проєкту чи висновків. Методи рольового моделювання та стимуляційних ігор також вважаються дієвими. Наприклад, рольове моделювання сприяє взаємодії здобувачів освіти у парах або групах за заздалегідь визначеним сценарієм, спонукаючи виконувати певні ролі [10, с. 105]. Стимуляційна гра занурює учасників у ситуації, максимально наближені до реальних соціокультурних, економічних та політичних процесів. Це забезпечує набуття практичних знань і досвіду.

Дедалі більшої популярності набувають комплексні кейси, які заохочують здобувачів освіти працювати з великим обсягом інформації, де важливі деталі приховані серед менш значущих даних [11, с. 302]. Вони

повинні відшукати й виокремити важливі фрагменти інформації. Науковці виокремили ще один навчальний підхід – проблемно-орієнтоване навчання [17]. Він передбачає використання реальних, складних проблем як освітнього інструмента, заохочуючи здобувачів освіти аналізувати, шукати рішення та застосовувати знання в різних ситуаціях. Проблемно-орієнтоване навчання допомагає розвинути творчі здібності, критичне мислення й навички самостійного навчання, спонукаючи формулювати висновки.

У межах комплексного підходу коучинг сприяє особистісному зростанню та розвитку soft skills, а менторинг допомагає набувати практичних навичок. Науковці також вважають peer-to-peer навчання ефективним методом, що заохочує здобувачів освіти одного рівня до взаємної допомоги та обміну знаннями й досвідом [18]. Крім того, робота в міждисциплінарних командах розвиває вміння розв'язувати спільні проблеми, співпрацюючи з фахівцями з різних галузей. Інтеграція роботи спонукає до комунікації. EdTech сприяє формуванню soft skills, застосовуючи цифрові інструменти й платформи, забезпечує інтерактивність та ефективність освітнього процесу. Інтерактивні завдання розвивають критичне мислення й самоорганізацію [19]. Service learning допомагає здобувачам освіти поєднувати навчання з практичною діяльністю. Застосування набутих знань спонукає до участі у волонтерських чи громадських проєктах, подолання суспільних проблем.

Узагальнення наукових підходів дозволяє визначити основні методи розвитку soft skills. До них належать самонавчання [20], яке передбачає самостійне опрацювання інформації щодо моделей ефективної поведінки; зворотний зв'язок щодо результативності власних дій у контексті набуття конкретного досвіду; засвоєння знань і навичок через аналіз досвіду інших та співпрацю з наставником; тренінги, спрямовані на розвиток окремих компетентностей; застосування кейс-методів; а також інтеграція освітнього процесу з професійною практикою, зокрема через дуальну освіту [16].

На основі аналізу джерел вважаємо, що традиційні методики навчання, зосереджені на лекціях та заучуванні матеріалу, є малоефективними для розвитку soft skills. Зважаючи на це, сучасні підходи передбачають активну участь здобувача освіти та імітацію реальних ситуацій (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика застосування сучасних методик для розвитку soft skills у здобувачів вищої освіти

Підхід до навчання	Характеристика	Виклики	Рекомендації
Кейс-метод (Case-based learning)	Сутність методу полягає в аналізі реальних або змодельованих ситуацій, що вимагають від здобувачів пошуку й прийняття рішень. Робота над кейсами розвиває критичне мислення, аналітичні здібності та навички командної роботи. Здобувачі освіти навчаються не просто відтворювати інформацію, а застосовувати її на практиці для розв'язання конкретних проблем	потребує створення актуальної та якісної бази кейсів; обмеженість у часі для глибокого аналізу	Залучати практиків до розробки кейсів
Метод ігрового навчання (Gamification)	Гейміфікація передбачає використання ігрових елементів (наприклад, балів, рейтингів, змагань) в освітньому процесі. Цей підхід підвищує мотивацію та залученість здобувачів, робить процес навчання цікавим і динамічним. Ігри можуть симулювати ділові переговори, управління проєктами або інші професійні ситуації, допомагаючи розвивати лідерські якості, навички роботи в команді та здатність до адаптації	ризик перетворення навчання на розвагу, втрата глибини; необхідність розроблення якісного ігрового контенту	Балансувати ігрові елементи з глибоким змістом

Підхід до навчання	Характеристика	Виклики	Рекомендації
Проектне навчання	Підхід, за якого здобувачі освіти працюють над комплексними, довгостроковими проектами, що вимагають застосування знань і навичок для створення остаточного продукту. Це сприяє розвитку планування, тайм-менеджменту, відповідальності та співпраці. Здобувачі навчаються організувати свою роботу, розв'язувати нестандартні проблеми та ефективно взаємодіяти в команді	вимагає значних ресурсів та залучення зовнішніх партнерів; потребує підготовки викладачів як менторів	Створити міждисциплінарні проєктні групи
Проблемно-орієнтоване навчання	Цей підхід передбачає, що здобувачі освіти отримують проблему, досліджують її, аналізують можливі шляхи розв'язання та обирають найефективніший	вимагає самостійності й самоосвіти; потребує часу для обговорення й організації робочого процесу	Використовувати реальні проблемні ситуації
Менторинг	Ментор (фахівець) допомагає розвиватись професійно й особистісно.	відсутність кваліфікованих менторів; значний вплив ментора на результати	Розвивати взаємоповагу
Коучинг	Коучинг заохочує досягати конкретних цілей і допомагає зрозуміти власні ресурси. Цей метод розвиває відповідальність	сертифіковані коучі; не завжди є ефективним для здобувачів	Здійснювати регулярний моніторинг

Підхід до навчання	Характеристика	Виклики	Рекомендації
		освіти з низькою мотивацією	
Peer-to-peer навчання	Метод, згідно з яким здобувачі освіти обмінюються знаннями	поширення неперевіреної інформації; різна мотивація учасників	Надати чіткі інструкції
Міждисциплінарні команди	Робота в групах різних спеціальностей. Сприяє ефективному розв'язанню комплексних проблем та розвиває комунікативні навички	різний рівень підготовки учасників; різні підходи до розв'язання однієї проблеми	Розподіляти обов'язки
EdTech	Передбачає застосування цифрових інструментів (віртуальної та доповненої реальності, штучного інтелекту тощо) для покращення ефективності навчання	різний доступ до ресурсів; надмірна технологізація	Організувати тренінги
Service learning	Поєднання навчання з практичною діяльністю, спрямованою на розв'язання реальних суспільних проблем. Здобувачі освіти застосовують знання й навички у волонтерських чи громадських проєктах, що формує громадянську відповідальність, емпатію, лідерство та соціальну активність	постійний супровід	Визначати цілі та очікувані результати

Джерело: власна розробка авторів

Ураховуючи викладене, доцільно запропонувати практичні рекомендації для ефективного впровадження інноваційних підходів до навчання soft skills в Україні. Зокрема, це:

1) інтеграція soft skills в освітні програми (розробка навчальних планів, що охоплюють дисципліни або модулі, спрямовані на розвиток soft skills. Це може бути реалізовано через міждисциплінарні курси або інтеграцію відповідних завдань у профільні дисципліни);

2) підготовка викладачів (проведення тренінгів і семінарів для педагогічного складу з метою ознайомлення з сучасними інтерактивними методиками викладання та формування вмінь ефективно розвивати soft skills у здобувачів освіти. Викладачі повинні стати фасилітаторами та менторами, а не просто джерелом інформації);

3) співпраця з бізнес-спільнотою (залучення експертів із бізнесу до розробки освітніх програм та проведення майстер-класів. Це дасть змогу наблизити освітній процес до реальних потреб ринку праці та забезпечити актуальність знань);

4) створення сприятливого освітнього середовища (заохочення до групової роботи, дискусій, самостійного навчання та рефлексії).

Упровадження цих змін дасть змогу українській вищій освіті відповідати сучасним викликам, готувати конкурентоспроможних фахівців, здатних не тільки до ефективного виконання професійних обов'язків, а й до постійного особистісного та професійного зростання.

Висновки. Отже, проблема інтеграції soft skills в освітній процес ЗВО України є важливою в контексті сучасного ринку праці та реформ. Традиційна освітня парадигма, що зосереджується лише на предметних знаннях, є недостатньою для формування компетентностей, необхідних сучасним фахівцям. Упровадження методик, які ґрунтуються на практичній діяльності, інтерактивній взаємодії та студентоцентрованому підході, сприяє підготовці

конкурентоспроможних фахівців, здатних адаптуватися до нових викликів, приймати обґрунтовані рішення та ефективно співпрацювати в професійному середовищі.

Реформування вищої освіти в Україні має охоплювати не лише оновлення навчальних планів, а й глибоку трансформацію методик викладання. Впровадження сучасних підходів до навчання soft skills дозволяє формувати фахівців, які поєднують академічні знання з навичками ХХІ століття, необхідними для успішної кар'єри, інноваційної діяльності та розвитку економіки країни. Це є стратегічною інвестицією в майбутнє, що гарантує конкурентоспроможність українського людського капіталу на глобальному ринку праці.

Перспективи подальших досліджень стосуються розроблення та апробації ефективних моделей інтеграції soft skills у різні дисципліни, оцінювання результативності різних методик їх формування та визначення оптимальних стратегій підготовки викладачів для реалізації студентоцентризованих підходів у навчанні. Крім того, актуальним є вивчення ролі цифрових технологій та інноваційних освітніх платформ у розвитку м'яких навичок, а також аналіз їхнього впливу на професійну адаптацію випускників та їхню готовність до розв'язання комплексних завдань у реальному професійному середовищі.

Список використаних джерел

1. Чухно І. А. Формування soft skills як складова якісної підготовки студентів медичних ЗВО в сучасних умовах. *Topical issues of modern science, society and education: Proceedings of I International Scientific and Practical Conference (Kharkiv, Ukraine, 8–10 August 2021)*. Kharkiv, 2021. P. 613–619. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/29304> (дата звернення: 18.06.2025).

2. Черушева Г. Концептуальні підходи до визначення «soft skills» у сучасних моделях управлінської компетентності. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2023. № 1 (28). С. 128–137. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1729786> (дата звернення: 19.06.2025).
3. Левіт Д., Євтухова Т. Розвиток soft skills у контексті сталого розвитку освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2024. Т. 12. № 1. 2024. С. 57–62. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i1-008> (дата звернення: 18.06.2025).
4. Шелякіна А., Торосян О. Формування та розвиток soft skills у студентів вищих навчальних закладів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 66. Т. 3. С. 272–276. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/66_2023/part_3/40.pdf (дата звернення: 19.06.2025).
5. Філоненко О. В. Розвиток soft skills майбутніх фахівців як запорука здобуття якісної вищої освіти. *Сучасна освіта в Україні: особливості розвитку в умовах воєнного стану та повоєнні перспективи*: колективна монографія / За заг. редакцією проф. Я. В. Галети; наук. ред. проф. Т. Я. Довга. Дніпро, 2024. С. 92–112. URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/64d13003-51a6-469e-afef-618837153b16/content> (дата звернення: 19.06.2025).
6. Муравйова І. О., Мар'янюк Я. Г., Осадча А. О. Soft skills у сучасних реаліях української освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. Т. 1. С. 108–112. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/32/part_1/25.pdf (дата звернення: 18.06.2025).
7. Кірдан О. Л., Кірдан О. П. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2021. Вип. 2(6). С. 152–160. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144)

8. Цілина М. Формування soft skills і компетенцій у здобувачів вищої освіти як підґрунтя адаптації майбутніх фахівців до професійної діяльності. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2023. № 11. С. 156–166. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.11.2023.282675>
9. Ямполь Ю. В., Поліщук С. В., Наместюк І. П. Формування soft skills у майбутніх менеджерів освіти для вдосконалення якості навчання освітніх закладів. *Академічні візії*. 2023. Вип. 22. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8287437>
10. Корнюш Г. В. Формування м'яких навичок у студентів закладів вищої освіти в контексті навчання іноземних мов. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2020. № 36. С. 99–110. <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2020-36-08>
11. Самойленко В., Майборода Н. Досвід залучення кейс-методу упродовж онлайн-викладання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» для студентів спеціальності 242 Туризм і рекреація. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 67. Т. 2. С. 299–303. URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/67_2023/part_2/44.pdf (дата звернення: 18.06.2025).
12. Попадич О. О., Кут В. І., Лях І. М., Матяшовська Б. О., Маргітич Ю. М. Технології розвитку soft skills у майбутніх фахівців з інформаційних систем та технологій упродовж періоду навчання. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути: матеріали XXVII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 8 червня 2022 р.)*. Київ, 2022. С. 50–57. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/04e67f31-24eb-4b87-9671-e7989d97481e> (дата звернення: 19.06.2025).
13. Книш Т. В., Панченко В. В., Радавська О. М. Особливості формування soft skills під час вивчення англійської мови студентами немовних

спеціальностей у ЗВО. *Вісник науки та освіти*. 2024. Вип. 2(20). С. 192–205.
URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2\(20\)-192-205](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-2(20)-192-205)

14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України № 512 від 27 березня 2025 року. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/2025/03/27/nakaz-mon-512-vid-27-03-2025.pdf> (дата звернення: 18.06.2025).

15. Про вищу освіту: Закон України №1556-VII від 01.07.2014 р. Редакція від 28.08.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 18.06.2025).

16. Гунько І. В., Волошина О. В. Застосування кейс-методу в процесі викладання іноземної мови в умовах навчально-науково-виробничого комплексу «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум». *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 75–79. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.15>

17. Куліченко А. К., Чугін С. В., Зінич О. Л. Проблемно-орієнтоване навчання під час підготовки майбутніх лікарів у контексті сталого розвитку. *Основні цілі стратегії сталого розвитку: проблеми та перспективи: матеріали I Міжнародного науково-практичного форуму* (м. Полтава, 26 вересня 2024 р.). Полтава, 2024. С. 368–370. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/21580> (дата звернення: 22.06.2025).

18. Бодик О. П. Технологія взаємонавчання (peer-to-peer learning) як ефективний спосіб розвитку професійних компетентностей майбутніх учителів іноземних мов. *Актуальні проблеми науки та освіти: збірник матеріалів XXIV підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ*. Маріуполь, 2022. С. 242–247. URL: <http://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4779> (дата звернення: 22.06.2025).

19. Палецька-Юкало А., Рак Т., Волошин. В. Розвиток soft skills в цифрову епоху: досвід закладів вищої освіти. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2024. Вип. 2(10). С. 114–126. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0009](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0009)

20. Михайлишин Г., Прокопів Л., Протас О. Soft skills у професійному становленні майбутніх соціальних працівників. *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. 12(18). С. 611–627. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/8389/8434> (дата звернення: 22.06.2025).